

نتیجه مشابه یابی :

عنوان سند : نسخه اصلاحیه نهایی ارزیابی. آثار مدارا بر سلامت روانی جامعه از منظر اسلام. زینب گل کار

نام و نام خانوادگی : ya.abasaleh.almahdi adrekni

تاریخ درخواست مشابه یابی : ۱۴۰۳/۰۹/۲۵

درصد کل مشابهت : ۴/۷۰ %

آثار مدارا بر سلامت روانی جامعه از منظر اسلام

زینب گل کار^۱

چکیده

مدارا کردن می‌تواند در سلامت روان و بهداشت روان انسان‌ها در مرحله کنترل افکار ، احساسات و رفتار نقش بسیار مهمی را ایفا کند. مدارا کردن تا اندازه زیادی می‌تواند در مقابله کردن افراد با استرس‌ها و با چالش‌های زندگی تأثیر مثبتی را به همراه داشته باشد، مدارا کردن سپری در برابر انسان‌ها ایجاد می‌کند تا از تنش‌ها و استرس‌ها عبور کند. یکی از مهم‌ترین مزیت‌های مدارا کردن در زندگی رسیدن به آرامش است، وقتی انسان بپذیرد که نمی‌تواند شرایط زندگی را تغییر دهد و همیشه زندگی مطابق میل او پیش نمی‌رود، پذیرش قانون زندگی قابل هضم‌تر می‌شود. تحقیق حاضر با هدف بررسی آثار مدارا بر سلامت روانی جامعه از منظر اسلام انجام شده است که این آثار را در سه شاخصه تأثیر مدارا در سلامت تفکر افراد جامعه ، تنظیم احساسات و کنترل رفتاری افراد جامعه بررسی کرده است. این تحقیق از نوع تحقیقات توصیفی و روش به کار رفته در این مطالعه اسنادی است. یافته‌های این تحقیق نشان داد که تأثیر مدارا در سلامت تفکر جامعه عبارت است از مواردی هم چون رسیدن به آسایش فکری و دور شدن از اضطراب و برخورداری از ظرفیت ذهنی بالا و تأثیر مدارا در تنظیم احساسات افراد جامعه عبارت است از مواردی مانند برقراری صمیمیت و دوستی در جامعه و از بین رفتن کینه‌ها در بین افراد جامعه و در نهایت تأثیر مدارا در کنترل رفتار در قالب مولفه‌هایی مانند تقویت روابط اجتماعی، بهبود روابط اجتماعی بین آحاد جامعه و ایجاد تربیت اسلامی در بین افراد جامعه ظهور و نمود می‌یابد.

واژگان کلیدی : آثار اجتماعی ، اسلام ، سلامت روانی ، مدارا.

^۱ طلبه سطح دو حوزه علمیه کوثر

مقدمه

مدارا به عنوان یکی از مهم ترین گزاره های درون دینی ما ، از آثار اجتماعی مهمی از جمله مهم ترین آنها یعنی سلامت روانی جامعه برخوردار است. در زندگی اجتماعی و برخورد با مردم باید این رویه پیش گرفته بشود تا تک تک آحاد اجتماع از آن بهره ببرند. بنابراین به کار بردن مدارا در عرصه های مختلف زندگی بسیار کار گشا می باشد و ارزش و منزلت بسیار والایی دارد. البته به کار بردن مدارا حد و مرز و اندازه ای دارد و نباید از آن حد و مرز فراتر رفت و الا نتیجه عکس خواهد داد.

مفهوم سلامت روان جنبه های مختلف عاطفی، روانی و رفاه اجتماعی ما را شامل می شود به گونه ای که می توان گفت روی طرز تفکر، احساس، نحوه رفتار ما در هنگام رویارویی با وقایع زندگی، چگونگی مدیریت استرس، نحوه ارتباط با دیگران و تصمیم های ما در طول زندگی تأثیر می گذارد. بنابراین سلامت روان در هر مرحله از زندگی، از کودکی و نوجوانی گرفته تا بزرگسالی و پیری، بسیار مهم است.

مدارا می تواند در تفکر ، احساسات و کنترل رفتاری افراد جامعه منشا اثر باشد که پرداختن به این مساله ، سوال اصلی تحقیق حاضر است.

اهمیت این تحقیق از آن روست که مدارا یکی از اصول اخلاقی در دین اسلام است. از رفق و مدارا در سیره نبوی مصادیق فراوانی به چشم می خورد و بیانات این بزرگواران نشان می دهد که مدارا نقش بسیار سازنده ای در زندگی خانوادگی و اجتماعی انسان دارد.

با توجه به جستجویی که در مورد این موضوع انجام شد به این نتیجه رسیدیم که تحقیقی در مورد خصوص این موضوع انجام نشده است و فقط پاره ای از تحقیقات به آن اشاراتی داشته اند که در ذیل به صورت خلاصه ذکر می گردد :

۱. میرزایی ، حمید ، تاثیر مدارا در آموزه های اسلام و غرب ، مجله:درسهایی از مکتب

اسلام»دی ۱۳۴۸، سال یازدهم - شماره ۱ (۴ صفحه - از ۴۷ تا ۵۰)

۲. نصر اصفهانی، فاطمه ، بررسی انتقادی مطالعه تفاوت های رفتاری افراد جامعه با

مدارا در زمینه روابط صمیمانه ، مجله:مطالعات زن و خانواده»بهار و تابستان ۱۳۹۲،

دوره اول - شماره ۱ ، علمی-پژوهشی (وزارت علوم/۲۸) ISC صفحه - از ۴۱ تا ۶۸)

۳. بهشتی، محمد ، تربیت عاطفی در سایه مدارا از منظر فیض کاشانی ، مجله:تربیت اسلامی»پاییز و زمستان ۱۳۸۵ - شماره ۳ (ISC صفحه - از ۸۹ تا ۱۱۴)
 ۴. عمانی، مهدی ، مدارا و کیفیت اثربخشی آن در تحکیم خانواده ، مجله:تحقیقات نوین میان رشته ای حقوق»زمستان ۱۴۰۲، دوره سوم - شماره ۴ (۱۱ صفحه - از ۸۹ تا ۹۹)
 ۵. شریفی زارچی، فاطمه ، تحکیم خانواده از منظر اسلام در فرایند جهانی شدن، چالش‌ها و راهکارها، مجله:پژوهش نامه اسلامی زنان و خانواده»زمستان ۱۳۹۹ - شماره ۳۶ ، ب (وزارت علوم/۴۹) ISC صفحه - از ۳۹ تا ۸۷)
 ۶. فرهنگد، مریم ، مدارای اجتماعی و آثار آن در بهداشت روانی افراد ، مجله:مطالعات راهبردی زنان»تابستان ۱۳۸۴ - شماره ۲۸ (ISC صفحه - از ۱۲۵ تا ۱۵۴)
 ۷. فرجیان، مرتضی ، بررسی جامعه‌شناختی نظریه‌های غرب در مورد مدارای اجتماعی با رویکرد انتقادی ، مجله:تغییرات اجتماعی - فرهنگی»تابستان ۱۴۰۱، سال نوزدهم - شماره ۷۳ ، A+ (دانشگاه آزاد (۳۱ صفحه - از ۸ تا ۳۸)
- در تمام آثار اشاره رفته به صورت موردی و در حوزه های مختلف به بررسی مساله مدارا پرداخته شده و هیچ یک به تحقیق و تتبع درباره آثار مدارا بر سلامت روانی جامعه از منظر اسلام نپرداخته است که در این تحقیق به این مساله پرداخته خواهد شد.

الف : مفهوم شناسی

تعریف واژه ی مدارا

مدارا در اصل مدارا^۱ بوده ، به زیادت تاء مصدری و در کتب لغت دو ریشه برای آن گفته شده که عبارتند از : ۱-”دری” ۲-”دره” معنای ”دری” عبارت است از : قصد چیزی را کردن و خواستن آن^۱ ، آگاهی و شناختی است که از راه مقدماتی پنهان و غیر معمول به دست می آید.از این رو ، درباره صید آهو از راه حيله و مقدمات غیر معلوم گفته می شود : ”دریت

^۱ ابن فارس ، معجم مقاییس اللغة ، ج ۴ ، ص ۳۳۴

الظبی^۱ و به معنای دانستن^۲، نیز آمده است. معنای "درء" عبارت است: از مثمایل شدن به یک جانب^۳ دفع شدید به گونه ای که از آن خصومت و اختلاف حاصل شود^۴.

"مدارا" که به معنای "ملاطفت و برخورد نرم" است، معنای آن به این صورت است که آدمی با تحمل طرف مخالف و برخورد ملایم با او، وی را در کمند محبت خویش گرفتار می سازد؛ و اگر از "درء" مشتق باشد به این مناسبت است که آدمی با برخورد ملایم خویش، بدی او را دفع می کند^۵.

در مدارا، مفهوم "پرهیز و احتیاط" نهفته است؛ از این رو، کاربرد بیشتر آن درباره ی مخالفان و دشمنان است، برخلاف "رفق" که غالباً درباره ی موافقان و دوستان کاربرد دارد.

در اصطلاح علمای اخلاق، مدارا در معنی نزدیک به رفق است، اما در مدارا تحمل آزار مردم است و در رفق نیست^۶. از این رو مدارا به معنای ملایمت و حسن معاشرت با مردمان و تحمل بر ناگواری و آزارهایشان می باشد. به این صورت که وقتی ناگواری از کسی به انسان برسد، آن را تحمل کند و به روی خود نیاورد. و این از جمله صفاتی است که آدمی را در دنیا و آخرت به مراتب بلند و درجات ارجمند می رساند^۷.

تعریف سلامت روان

مفهوم سلامت روان شامل سلامت در تفکر تنظیم احساسات کنترل رفتار است و جنبه های مختلف عاطفی، روانی و رفاه اجتماعی ما را شامل می شود به گونه ای که می توان گفت روی طرز تفکر، احساس، نحوه رفتار ما در هنگام رویارویی با وقایع زندگی، چگونگی مدیریت استرس، نحوه ارتباط با دیگران و تصمیم های ما در طول زندگی تأثیر می گذارد. بنابراین سلامت روان در هر مرحله از زندگی، از کودکی و نوجوانی گرفته تا بزرگسالی و پیری، بسیار مهم است^۸.

^۱ راغب اصفهانی، المفردات فی غریب القرآن، ج ۱، ص ۳۱۲

^۲ مصطفوی، التحقيق فی کلمات القرآن الکریم، ج ۳، ص ۲۰۶

^۳ راغب اصفهانی، حسین بن محمد، المفردات فی غریب القرآن، ج ۱، ص ۳۱۳

^۴ مصطفوی، حسن، التحقيق فی کلمات القرآن الکریم، ص ۲۰۸

^۵ ابن منظور، لسان العرب، ج ۴، ص ۲۵۵

^۶ نرافی، جامع السادات، ج ۱، ص ۱۹۳

^۷ نرافی، معراج السعاده، ص ۱۹۷

^۸ شاملو، سعید، بهداشت روانی، ص ۱۱۴-۱۱۶.

ب: تاثیر مدارا در سلامت تفکر جامعه

مدارا کردن در سلامت تفکر جامعه موثر است چرا که عمل خلاف مدارا کردن عبارت است از کینه ورزی که شديدا تفكرات يك جامعه و خصوصا افراد جامعه را آلوده می سازد که مدارا کردن، ضامن این سلامتی است. تاثیر مدارا در سلامت تفکر جامعه عبارت است از:

۱: رسیدن به آسایش فکری و دور شدن از اضطراب

اولین تاثیر مدارا در سلامت تفکر افراد جامعه عبارت است از رسیدن به آسایش فکری و دور شدن اضطراب. در دهه گذشته، تحقیقات گسترده‌ای درباره عفو و گذشت و تاثیر آن در سلامت روان انجام شده و اغلب پژوهش‌های صورت گرفته بیانگر تاثیر مستقیم عفو و گذشت با ابعاد تاثیرگذار در رسیدن به آسایش فکری و دور شدن از اضطراب بوده است.^۱

این تحقیقات نشان می‌دهد که عفو و گذشت، در کاهش اضطراب، افسردگی، عصبانیت، پرخاشگری، اختلالات عاطفی - رفتاری و افزایش اعتماد به نفس، امیدواری و درمان اختلالات روانی مؤثر است. افزون بر آن، نقش مؤثر عفو و گذشت در کاهش بزهکاری، استفاده از مواد مخدر و داروهای آرام‌بخش و نیز کاستن از رفتارهای ضد اجتماعی هم‌چون کمرویی، بدبینی و لجبازی از سوی پژوهشگران غربی تأیید شده است.^۲

از سوی دیگر، دانشمندان دریافته‌اند که بروز یا تشدید برخی از بیماری‌های جسمانی مانند بیماری عروق کرونر، قلب، سرطان، آسم و... از حالات روانی فرد متأثر است که از آن به «اختلال روان‌تنی» نام می‌برند؛ برای نمونه، تجزیه و تحلیل‌های آماری، نیز نشان‌دهنده هم‌بستگی معناداری بین خصومت و خشم و انسداد عروق است.^۳

بنابراین، خشم و خشونت عامل بروز یا تشدید پاره‌ای از بیماری‌های روانی و جسمانی است و عفو و مدارا دارویی است که از سوی اسلام تجویز شده است.

مدارا به معنای واقعی نوعی خود مسئولیتی است که نه تنها از نظر آداب و سنن که در سلسله مراتب معنوی هر دینی، موجب پذیرش اجتماعی می‌شود و در نهایت آنچه اتفاق می‌افتد پیامدهای طولانی مدت و دائمی دارد، زیرا چیزی که افراط‌گرایی فاقد آن است تنها و

^۱ غباری بناب، باقر، رابطه عفو و گذشت با میزان اضطراب...، ص ۵۶.

^۲ همان، ص ۵۹

^۳ بهراد، بهنام و رستگاری، یدالله، تحلیل رابطه خصومت و خشم با شدت انسداد عروق کرونر در قلب، ص ۹

در اندیشه و سیره پیام آور رحمت ، رفق و مدارا در پیوندی تنگاتنگ با ایمان است و هر چه نور ایمان وجود آدمی را روشن تر و لطیف تر سازد رفق و مدارا در رفتار و سلوک انسانی نمایان می شود. از رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم روایت شده است که فرمودند :

“رَأْسُ الْعَقْلِ بَعْدَ الْإِيمَانِ بِاللَّهِ مُدَارَاةُ النَّاسِ فِي غَيْرِ تَرْكِ حَقٍّ”^۱. اساس عقل بر از ایمان به خدا مدارا با مردم است. برپایه ی این سخن پیوند رفق و ایمان پیوندی تنگاتنگ و ناگسستنی است ، به طوری که هر چه آدمی در مراتب ایمان بالاتر رود رفق و مدارایش افزون تر می شود و آن که اهل رعایت رفق و مدارا در جهت حق است ، اهل ایمان است. از امام باقر روایت شده است که فرمودند : “مَنْ قُسِمَ لَهُ الرِّفْقُ قُسِمَ لَهُ الْإِيمَانُ”^۲ هر که از نرمی برخوردار شد ، از ایمان برخوردار شده است. و نیز حضرت در روایت دیگری فرمودند : “إِنَّ لِكُلِّ شَيْءٍ قَفْلًا وَقِفْلُ الْإِيمَانِ الرِّفْقُ”^۳ هر چیزی قفلی دارد و قفل ایمان رفق و مدارا است.

تندی و تیزی و سخت دلی از مشخصات خامی و رشد نیافتگی است. انسان این چنینی هم چون میوه خام بر شاخه است که به سیب خامی ، سخت بر شاخه چسبیده است. آنکه پخته گردد و نور ایمان بر جاننش نشیند ، آسان گیر و ملایم و با گذشت است.

حضرت رضا علیه السلام از پدرانش روایت کرده است که پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند : “الْمُؤْمِنُ لَيْنٌ هَيِّنٌ سَمَحٌ لَهُ خُلُقٌ حَسَنٌ، وَ الْكَافِرُ فَظٌّ غَلِيظٌ لَهُ خُلُقٌ سَيِّئٌ وَ فِيهِ جَبَرِيَّةٌ”^۴ مومن آسان گیر و نرم و با گذشت و دارای اخلاقی نیکو است و کافر تندخو و سخت دل و دارای اخلاقی بد است که در او تکبر و خود خواهی جریان دارد.^۵

نتیجه گیری

مدارا کردن در سلامت تفکر جامعه آثار مهمی دارد ، و زندگی انسان نیز سخت محتاج مدارا کردن و رفق و انعطاف است ، زیرا راه زندگی ، همیشه هموار نیست و سنگلاخ هایی نیز در آن وجود دارد که با برخورداری از مدارا و ملایمت می توان از آنها عبور کرد.

^۱ حر عاملی ، وسائل الشیعه ، ج ۱۲ ، ص ۲۰۲

^۲ کلینی ، الکافی ، ج ۲ ص ۱۱۸

^۳ همان

^۴ حر عاملی ، وسائل الشیعه ، ج ۱۲ ص ۱۵۹

^۵ دلشاد ، سیره نبوی تهرانی ، ج ۲ ص ۴۹

زندگی سرشار از ناگواری ها و دشواری هایی است که انسان با آنها روبرو می شود ، اگر انسان بنا را بر مدارا کردن با مردم نگذارد و در مشکلات و ناهمواری ها با دیگران به تندی و خشونت رفتار کند ، هم به اعتبار اجتماعی و هم به سلامت دینی و اخلاقی خود لطمه خواهد زد ولذا راه رسیدن به ایمان واقعی برخورداری از این اصل مهم است.

علاوه بر این که در زندگی اجتماعی اگر رفق و مدارا حاکم نباشد ، تندی و خشونت سراسر زندگی را فرا خواهد گرفت و باعث اذیت و آزار مردم خواهد شد در طول زندگی مشترک موارد فراوانی یافت می شود که رفتار و گفتار همسر ، مطابق میل انسان نیست و در صورت عدم مدارا ، اختلاف ها می تواند زمینه ای برای بروز خشونت و درگیری میان افراد و خانواده ها باشد. این در حالی است که با رفق و مدارا می توان بسیاری از اختلافات را حل کرده ، آرامش را در محیط خانواده حاکم نمود.

یافته های این تحقیق نشان داد که تاثیر مدارا در سلامت تفکر جامعه عبارت است از مواردی هم چون رسیدن به آسایش فکری و دور شدن از اضطراب و برخورداری از ظرفیت ذهنی بالا و تاثیر مدارا در تنظیم احساسات افراد جامعه عبارت است از مواردی مانند برقراری صمیمیت و دوستی در جامعه و از بین رفتن کینه ها در بین افراد جامعه و در نهایت تاثیر مدارا در کنترل رفتار در قالب مولفه هایی مانند تقویت روابط اجتماعی، بهبود روابط اجتماعی بین آحاد جامعه و ایجاد تربیت اسلامی در بین افراد جامعه ظهور و نمود می یابد.

فهرست منابع

* قرآن کریم

* نهج البلاغه

کتاب ها

۱. ابن ابی الحديد ، شرح نهج البلاغه ، تهران : انجمن اسلامي حكمت و فلسفه ايران ، چاپ اول ، ۱۳۶۰ه.ش.
۲. ابن فارس ، معجم مقاييس اللغة ، تهران : دارالكتب الاسلاميه ، چاپ اول ، ۱۳۷۴ه.ش.
۳. ابن منظور ، لسان العرب ، قم : دفتر انتشارات اسلامي جامعه مدرسين حوزه علميه قم ، چاپ پنجم ، ۱۳۷۴ه.ش.
۴. بهراد، بهنام و رستگاری، يدالله، تحليل رابطه خصومت و خشم با شدت انسداد عروق كرونر در قلب، تهران ، دارالكتب الاسلاميه ، چاپ ششم ، ۱۳۷۱ه.ش.
۵. تميمي آمدی ، تصنيف غررالحكم و درر الكلم ، مشهد ، موسسه فرهنگي قدس ، چاپ سوم ، ۱۳۸۷.
۶. حر عاملی ، وسائل الشيعه ، تهران-ايران ، دارالكتب الإسلاميه ، اول ، ۱۳۹۰ هـ ق .
۷. دلشاد تهرانی ، مصطفى ، سيره نبوی ، تهران ، نشر گنج ، اول ، ۱۳۸۳ه.ش.
۸. راغب اصفهانی ، حسين بن محمد ، المفردات في غريب القرآن ، تهران-ايران ، دارالكتب الإسلاميه ، چهارم ، ۱۴۰۷ هـ ق .

۹. شاملو، سعید، بهداشت روانی، تهران ، مطبعة الحیدریه ، دوم ، ۱۳۷۸ ه.ق .
۱۰. غباری بناب، باقر، رابطه عفو و گذشت با میزان اضطراب...، قم - ایران : دفتر انتشارات اسلامی وابسته به جامعه مدرسین حوزه علمیه قم ، اول ، ۱۴۰۷ ه.ق .
۱۱. فاتحی، محمد ، آثار مثبت ترویج مدارا در کشور مطالعه کیفی ، قم-ایران ، دفتر انتشارات اسلامی وابسته به جامعه مدرسین حوزه علمیه قم ، اول ، ۱۴۱۱ ه.ق .
۱۲. کریمی ، مبانی مدارا در قرآن کریم ، قم - ایران ، بی نا ، اول ، بی تا .
۱۳. کلینی ، اصول کافی ، قم-ایران ، کتابخانه آیه الله مرعشی نجفی- ره ، اول ، ۱۴۰۴ ه.ق .
۱۴. موسسه ی فرهنگی قدر ولایت ، سیره ی اجتماعی پیامبر اعظم(ص) ، قم-ایران ، کتابخانه آیه الله مرعشی نجفی- ره ، اول ، ۱۴۰۴ ه.ق .
۱۵. محدثی ، اخلاق معاشرت ، قم-ایران ، مؤسسه امام صادق علیه السلام ، اول ، ۱۴۲۴ ه.ق .
۱۶. محمد ری شهری ، میزان الحکمه ، قم-ایران ، مؤسسه المطبوعات الدینیّه ، دوم ، ۱۴۱۸ ه.ق .
۱۷. مصطفوی ، حسن ، التحقيق فی کلمات القرآن الکریم ، قم-ایران ، مؤسسه اسماعیلیان ، دوم ، ۱۴۰۸ ه.ق .
۱۸. مکارم شیرازی ، تفسیر نمونه ، قم - ایران ، بی نا ، اول ، بی تا .
۱۹. نرافی ، جامع السادات ، قم-ایران ، مؤسسه امام صادق علیه السلام ، اول ، ۱۴۲۴ ه.ق .
۲۰. نرافی ، معراج السعاده ، قم-ایران ، مؤسسه المطبوعات الدینیّه ، دوم ، ۱۴۱۸ ه.ق .

مقالات

۸. فاتحی، محمد ، آثار مثبت ترویج مدارا در کشور مطالعه کیفی ، مجله: پژوهش در دین و سلامت «تابستان ۱۴۰۲ - شماره ۳۵ ، علمی-پژوهشی (وزارت بهداشت/ ISC (۱۱ صفحه - از ۸۰ تا ۹۰)

۹. کبیری، زینب ، بررسی ادله وجوب مدارا در قرآن به عنوان امر اخلاقی ،
مجله: مطالعات اسلامی زنان و خانواده» پاییز و زمستان ۱۴۰۱ - شماره ۱۷ ، ب
(حوزه علمیه (۲۴ صفحه - از ۱۳۳ تا ۱۵۶)
۱۰. طجری، بهرام ، مدارا و بهداشت روانی جامعه ، مجله: صبح» بهار ۱۳۸۱ - شماره ۲ و
۳ (۲ صفحه - از ۴۱ تا ۴۲)
۱۱. میرزایی ، حمید ، تاثیر مدارا در آموزه های اسلام و غرب ، مجله: درسهای از مکتب
اسلام» دی ۱۳۴۸، سال یازدهم - شماره ۱ (۴ صفحه - از ۴۷ تا ۵۰)
۱۲. نصر اصفهانی، فاطمه ، بررسی انتقادی مطالعه تفاوت های رفتاری افراد جامعه با
مدارا در زمینه روابط صمیمانه ، مجله: مطالعات زن و خانواده» بهار و تابستان ۱۳۹۲،
دوره اول - شماره ۱ ، علمی-پژوهشی (وزارت علوم/۲۸) ISC صفحه - از ۴۱ تا ۶۸)
۱۳. بهشتی، محمد ، تربیت عاطفی در سایه مدارا از منظر فیض کاشانی ، مجله: تربیت
اسلامی» پاییز و زمستان ۱۳۸۵ - شماره ۳ (۲۶) ISC صفحه - از ۸۹ تا ۱۱۴)
۱۴. عمانی، مهدی ، مدارا و کیفیت اثربخشی آن در تحکیم خانواده ، مجله: تحقیقات نوین
میان رشته ای حقوق» زمستان ۱۴۰۲، دوره سوم - شماره ۴ (۱۱ صفحه - از ۸۹ تا
۹۹)
۱۵. شریفی زارچی، فاطمه ، تحکیم خانواده از منظر اسلام در فرایند جهانی شدن،
چالش ها و راهکارها، مجله: پژوهش نامه اسلامی زنان و خانواده» زمستان ۱۳۹۹ -
شماره ۳۶ ، ب (وزارت علوم/۴۹) ISC صفحه - از ۳۹ تا ۸۷)
۱۶. فرهنگد، مریم ، مدارای اجتماعی و آثار آن در بهداشت روانی افراد ، مجله: مطالعات
راهبردی زنان» تابستان ۱۳۸۴ - شماره ۲۸ (۳۰) ISC صفحه - از ۱۲۵ تا ۱۵۴)
۱۷. فرجیان، مرتضی ، بررسی جامعه‌شناختی نظریه‌های غرب در مورد مدارای اجتماعی
با رویکرد انتقادی ، مجله: تغییرات اجتماعی - فرهنگی» تابستان ۱۴۰۱، سال نوزدهم
- شماره ۷۳ ، A+ (دانشگاه آزاد (۳۱ صفحه - از ۸ تا ۳۸)